

TAS GASDINANTIS ŽODIS “BANKROTAS”

Galima lažintis, kad bent devyni iš dešimties atsitiktinai gatvėje sutiktų žmonių, išgirdę žodį “bankrotas”, vienareikšmiškai atsakytų, jog šis žodis nereiškia nieko gero. Kita vertus, tam tikrose situacijose bankroto paskelbimas kartais būna pačiu priimtinausiu finansinių problemų sprendimo būdu.

Žmonės, pasiryžę skelbti bankrotą, paprastai tai daro, vadovaudamiesi viena iš dviejų JAV federalinių įstatymų numatytų galimybių. Kai kurie jų teikia paraišką likvidacijos (liquidation), arba vadinamam “Chapter 7” bankrotui, kuris visiškai išlaisvina nuo turimų skolų (išskyrus skolas su užstatu), tačiau kelia pavojų drauge netekti bet kokio turimo turto, kuris “likviduojamas” (t.y. išparduodamas) skoloms padengti. Jei manoma, kad visgi yra reali galimybė išmokėti turimas skolas, arba jei siekiama bet kokia kaina išsaugoti turimą turtą, egzistuoja kita galimybė – vadinamasis “Chapter 13” bankrotas, kurio pagrindas – turimų skolų išskaidymas, jas išmokant palengvintomis sąlygomis per tam tikrą laikotarpį (debt adjustment). Šiuo atveju, skolos nepanaikinamos, tačiau kreditoriai nebetenka teisės Jūsų persekioti (teisme ar per tarpininkus). Yra sudaromas kelerių metų planas, pagal kurį visos turimos skolos turi būti išmokėtos.

2005 metų pabaigoje įvesti įstatymų sugriežtinimai daugeliui žmonių atėmė galimybę skelbti likvidacijos bankrotą. Greta padidėjusių mokesčių už atitinkamas teises procedūras, išaugo reikalavimai įvairiems dokumentams, paliudijantiems pajamų bei skolų dydį, taip pat - laukimo laikas iki bankroto oficialaus įsigaliojimo. Maža to, likvidacijos bankroto neleidžiama skelbti asmenims, kurių pajamos viršija valstijos pajamų medianos lygį (t.y., jei šeimos pajamos yra didesnės, nei 50 procentų tokio paties dydžio šeimų tam tikroje valstijoje). Pagaliau, norintys skelbti bankrotą privalo išklaustyti specialius kursus apie finansų tvarkymą ir kreiptis į profesionalius patarėjus kredito klausimais prieš teikdami prašymą teismui.

Taigi, kada ir ar išvis verta skelbti bankrotą? Nors specialių receptų, apibūdinančių kiekvieno asmens situaciją, nėra, visgi vertėtų žinoti kai kuriuos dalykus, kurie, nutarus pasinaudoti įstatymo numatytais galimybėmis, leistų objektyviai įvertinti šio sprendimo privalumus ir trūkumus.

Kai kuriais atžvilgiais, bankroto skelbimas turi daug pliusų. Jei atsidūrėte tikrai beviltiškoje padėtyje ir jau nebegalite atsiginti kreditorių, bankrotas suteiks galimybę atsipūsti. Maža to, pagal įstatymą Jums greičiausiai bus suteikta galimybė išsaugoti namus bei automobilį (netgi likvidacijos atveju), naudotis komunalinėmis paslaugomis, net jei esate išsiskolinę.

Deja, yra ir nemažai minusų. Pirmiausia, laikinas palengvėjimas, atsikračius visų ar daugumos senų skolų dar nereiškia, kad sugebėsite sėkmingai tvarkytis toliau. Pirmiausia, greičiausiai nenusmesite nuo pečių visos naštos: namo, automobilio ar bet kokios kitos paskolos, kurių garantas yra užstatytas turtas, greičiausiai nebus “nurašytos”, kaip, beje, ir alimentai vaikams ar sutuoktiniui (-ei), mokesčiai valstybei ar studijų paskolos. Jau nekalbant apie naujas skolas, jei jų vėl prisidarysite.

Kita problema – bankroto paskelbimas labai kenkia asmens kredito istorijai ir gali išlikti joje net 7-10 metų. Tai gali reikšti, jog visą minėtą laiką negalėsite išsinuomoti buto, nusipirkti draudimo ar net įsidarbinti norimoje vietoje. Žinoma, ir gauti naujo kredito.

Kaip minėta, daug kas priklauso nuo konkrečių aplinkybių bei asmenybės bruožų. Kai kurie žmonės gali įsivaizduoti, jog jų finansinė padėtis yra katastrofiška, net turėdami palyginti nedaug skolų, to tarpu kiti – visiškai nesirūpinti netgi tuomet, kai kreditoriai jiems skambina po keletą kartų per dieną. Kaip bebūtų, sprendimą skelbti bankrotą reiktų vertinti kaip kraštutinę priemonę, prieš tai gerai apgalvojus visas kitas galimybes pagerinti savo finansinę padėtį (susirasti papildomą darbą, pamėginti peržiūrėti šeimos pajamų-išlaidų balansą ir pan.) .

Paradoksalu, tačiau net ir nieko neveikimas, patekus į, atrodo, beviltišką situaciją, kartais pasiteisina. Tarkime, jei neturite didelio turto ir nuolatinių pajamų, bankroto, ko gero, neverta skelbti, net jei ir nesusidorojate su skolomis. Reikalas tas, jog šiuo atveju Jūsų kreditoriai, netgi gavę teismo leidimą likviduoti nuosavybę už neišmokėtas skolas, liks nieko nepešę. Jei nieko nemokėsite, jiems greičiausiai teks tiesiog nurašyti Jūsų skolą į verslo nuostolius ir bandyti už tai gauti kokių nors mokesčių lengvatų iš valstybės. Daugeliu atvejų (išskyrus piktybišką mokesčių valstybei ar alimentų šeimai nemokėjimą), už skolas nepatenkama ir į kalėjimą.

Kita galimybė – kreditoriai, kurių pagrindinis rūpestis yra atgauti savo pinigus, o ne sužlugdyti Jūsų gyvenimą, neretai patys pasiūlo derybas, kaip skolą galėtumėte išmokėti palankesnėmis sąlygomis. Jei taip neatsitinka, nesidrovėkite patys kreiptis į juos su prašymu peržiūrėti mokėjimo sąlygas. Kartais gali būti pravartu kreiptis profesionalios pagalbos į finansinius konsultantus, kurių nemažai dirba ne pelno siekiančiais (not-for-profit) pagrindais. JAV valdžios institucijų akredituotų konsultantų sąrašą pagal valstijas galite rasti Internete, JAV Teisingumo Departamento tinklapyje (US Department of Justice): http://www.usdoj.gov/ust/eo/bapcpa/ccde/cc_approved.htm.

Pagal “Better Business Bureau” bei žiniasklaidos medžiagą parengė Vaida Maleckaitė